

Riktlinjer för användning av Södertörns tingsrätts förordnandesystem

1. Inledning och bakgrund till tingsrättens uppdragslistor

Tingsrätten använder ett datoriserat förordnandesystem där advokater m.fl. kan anmäla intresse för uppdrag som offentlig försvarare, målsägandebiträde, särskild företrädare för barn, god man, rättegångsbiträde och boutredningsman m.fl. Riktlinjer för tillämpning av systemet antogs under 2022.

Det datoriserade förordnandesystemet används när det inte finns önskemål om att särskild advokat, biträdande jurist vid advokatbyrå eller jurist, som inte arbetar på advokatbyrå, ska förordnas för ett uppdrag. Om särskild person begärts görs på vanligt sätt en prövning av om det är lämpligt att hen förordnas.

Syftet med förordnandesystemet är att enskildas behov av rättsligt biträde ska tillgodoses på ett snabbt och enkelt sätt samt att den som förordnas är lämplig för uppdraget. Användandet av ett sådant system innebär att uppdragen fördelas på ett sakligt, rättvist och transparent sätt.

Vem som förordnas av tingsrätten för ett uppdrag, exempelvis offentlig försvarare eller bodelningsförrättare, avgörs i varje fall av den enskilda beslutsfattaren. De personer som förordnas ska vara lämpliga för uppdraget. Tingsrättens huvudsakliga ansvar är att se till att de tilltalades, målsägandenas, barnens och övriga aktörers intressen av att få kvalificerad juridisk hjälp tillgodoses. Det intresset är överordnat juristernas intresse av att få förordnanden.¹

Som ett internt beslutsstöd har tingsrätten listor på personer för olika typer av uppdrag. Det förhållandet att en person inte förekommer på en förordnandelista förhindrar inte att personen ändå förordnas, t.ex. om en part begär det eller om beslutsfattaren i det enskilda fallet bedömer en person lämplig oaktad förekomst på uppdragslistan. Tingsrätten har inte någon lagfäst skyldighet att föra några uppdragslistor. Tingsrättens beslut att föra upp eller av en person från de olika uppdragslistorna utgör inte ett överklagbart beslut.²

¹ Se JO-beslut 2014-12-19, dnr 3586–2013, s 6 f.

² Jmf. Högsta Förvaltningsdomstolens avgöranden den 22 juni 2020 i mål 2858–19 och 2859–19

För de olika listorna har tingsrätten ställt upp olika krav och kriterier för att listorna ska kunna utgöra ett beslutsstöd.

2. Anmälan till uppdragslistorna

Den som vill föras upp på någon av uppdragslistorna anmäler detta via tingsrättens hemsida.

Det är upp till den som anmäler intresse för att föras in i förordnandesystemet att lägga fram vad som kvalificerar denne för det, så som relevant utbildning och erfarenhet (t.ex. notarietjänstgöring). Sökanden ska även visa att övriga krav som framgår av dessa riktlinjer är uppfyllda.

Anmälningarna till uppdragslistorna behandlas inte löpande. Som utgångspunkt hanterar tingsrätten inkomna anmälningar om att föras upp på listorna en gång per kvartal. Innan beslut om uppförande bereds domarna på tingsrätten möjlighet att yttra sig över de som anmält sitt intresse. Om synpunkter framkommer som gör att personens lämplighet för aktuell uppdragslista kan ifrågasättas kan det innebära att personen inte förs upp, trots att uppställda formella kriterierna är uppfyllda.

Lagmannen – eller den lagmannen utser – beslutar om den som anmält intresse för förordnande uppfyller kriterierna för att föras in i Södertörns tingsrätts förordnandesystem. Lagmannen – eller den lagmannen utser – beslutar också om den som anmält intresse för utökning av uppdragstyper uppfyller kriterierna för att ges sådan utökning.

3. Avförande från uppdragslistorna

Den person som inte längre önskar vara uppförd på någon av tingsrättens uppdragslistor har rätt att omedelbart bli avförd.

Kritik från allmänheten, huvudmän, andra myndigheter eller tingsrättens anställda, som gör att en persons lämplighet för en viss uppdragslista kan ifrågasättas, kan innebära att en person avförs från uppdragslistan.³

³ Jmf. Högsta Förvaltningsdomstolens avgöranden den 22 juni 2020 i mål 2858–19 och 2859–19

Innan en person förs av från en uppdragslista ska personen beredas tillfälle att bemöta de synpunkter eller annan information som aktualiserat frågan om avförande.

4. Tillfälligt avförande från uppdragslistorna

Den person som under en viss period inte vill vara uppförd på någon av tingsrättens uppdragslistor, t.ex. på grund föräldraledighet, har rätt att bli avförd under aktuell period. När personen önskar bli uppförd på någon av tingsrättens uppdragslistor igen behöver personen inte göra en ny anmälan enligt ovan utan endast informera tingsrätten om att hen återigen är tillgänglig för uppdrag. En person kan även bli tillfälligt avförd från en uppdragslista i väntan på att en fråga om avförande från en uppdragslista har avgjorts.

5. Krav för samtliga uppdragslistor

För samtliga uppdragslistor gäller följande grundläggande krav:

- Verksamhetsort med mottagningskontor inom Södertörns tingsrätts domsaga⁴ och/eller inom Stockholms kommun
- Användande av telefon och e-post för snart besked om uppdrag kan tas
- även i övrigt användande av telefon och e-post
- avlagd för behörighet till domarämbete föreskrivna kunskapsprov (tidigare jur. kand)⁵
- Ansvarsförsäkring.
- Advokat/biträdande jurist som önskar att införas i förordnade-systemet ska vara lämplig för den typ av uppdrag som ansökan avser.

Ändras ovan angivna förutsättningarna i något hänseende ska detta omgående anmälas till tingsrätten. Ändrade kontaktuppgifter ska också anmälas omgående, liksom förhinder att under viss tid åta sig uppdrag.

⁴ Kravet gäller inte för att bli uppsatt som medlare enligt föräldrabalken. Med verksamhetsort avses inte att personen inte får ha verksamhet även på annan ort. Verksamhetsorten ska framgå av advokatsamfundets hemsida och egen hemsida.

⁵ Detta krav gäller inte medlare enligt föräldrabalken.

6. Grundläggande kriterier för olika uppdragslistor

6.1 Offentlig försvarare

- Advokat
- För uppdrag som offentlig försvarare i mål med brottslighet som har ett straffminimum på fyra års fängelse eller mer krävs att advokaten uppfyller Advokatsamfundets kvalifikationskrav för sådana uppdrag som gäller sedan den 1 januari 2025 (Advokatsamfundets cirkulär nr 17/2024). Advokater som uppfyller Advokatsamfundets skärpta kvalifikationskrav kommer fortsatt att finnas med på förordnandelistan som avser uppdrag som offentlig försvarare för lindrigare brottslighet än brott med straffminimum på fyra års fängelse.

6.2 Målsägandebiträde

- Advokat, eller biträdande jurist på advokatbyrå som antingen är tingsmeriterad eller har varit anställd och utfört faktiskt arbete som biträdande jurist vid advokatbyrå under minst 12 månader efter examen.

6.3 Särskild företrädare för barn

- Advokat med dokumenterad erfarenhet av arbete med särskild inriktning mot humanjuridik, familjemål eller våld i nära relationer.
- Biträdande jurister på advokatbyråer kan undantagsvis föras upp på listan om de har, för uppdraget, särskilt värdefulla meriter.
- För både advokater och biträdande jurister gäller krav på fem års yrkeserfarenhet som jurist.

6.4 Juridiskt biträde enligt lagen (2024:782) om förfarandet vid förverkande av egendom och åläggande av företagsbot

- Samma krav som för offentlig försvarare i mål med brottslighet som har ett straffminimum som är lägre än fyra års fängelse, se ovan. Samma lista som för offentliga försvarare för dessa uppdrag gäller.

6.5 Offentligt biträde för barn i mål om vårdnadsöverflytt

- Advokat, eller
- biträdande jurist på advokatbyrå som antingen är tingsmeriterad eller som efter examen har varit anställd och utfört faktiskt arbete som biträdande jurist vid advokatbyrå under minst två år.

För både advokater och biträdande jurister gäller därutöver följande krav.

- Har tidigare förordnats som offentligt biträde för barn i LVU-mål eller som särskild företrädare för barn vid **minst fem** tillfällen.
- Har relevant utbildning i humanjuridik om barns utveckling och vilka behov och rättigheter barn har. Sådan utbildning kan till exempel vara kurser som Advokatsamfundet erbjuder.
- Har kunskap om vårdnadsmål till exempel genom erfarenheter som ombud eller relevant utbildning i familjerätt.

6.6 Offentligt biträde för vårdnadshavare i mål om vårdnadsöverflytt

- Advokat, eller
- biträdande jurist på advokatbyrå som antingen är tingsmeriterad eller som efter examen har varit anställd och utfört faktiskt arbete som biträdande jurist vid advokatbyrå under minst två år.

6.7 God man enligt FB/ÄktB/samäganderättslagen, rättegångsbiträde respektive bodelningsförrättare, boutredningsman/skiftesman (två separata listor)

- Advokat eller biträdande jurist på advokatbyrå som antingen är tingsmeriterad eller har varit anställd och utfört faktiskt arbete som biträdande jurist vid advokatbyrå under minst 12 månader.

6.8 Konkursförvaltare

- Advokat som är godkänd som konkursförvaltare av Tillsynsmyndigheter i konkurser.

7. Fördelningen av uppdrag utöver ovan nämnda

För det fall det vid en uppdragsförfrågan till advokat/biträdande jurist/jurist hänvisas till annan person godtas inte detta utan förfrågan går vidare till nästa namn i förordnandesystemet.

Om advokat/biträdande jurist/jurist under kontorstid inte går att nå per telefon eller om svar inte kan lämnas på en förfrågan räknas det som att personen fått ett uppdrag, varefter nästa person i förordnandesystemet kontaktas. Detta gäller också i de fall en förfrågan görs via e-post om svar inte har kommit in inom 10 minuter.

Om någon önskar en särskild advokat/biträdande jurist/jurist räknas inte detta in i de uppdrag som fördelas enligt förordnandesystemet.

Vad avser förordnande som målsägandebiträde i mål om sexualbrott, våld i nära relationer, våld mot barn i övrigt och hedersrelaterat våld ska i första hand advokater med särskild erfarenhet utses.

Den som vill ha uppdrag att företräda barn som målsägandebiträde ska visa att han eller hon har särskilda kunskaper med inriktning på humanjuridik och kunskap om barn och våld i nära relationer.

Advokat med särskild erfarenhet av ungdomsmål bör i första hand förordnas som offentlig försvarare för personer under 18 år.

I mål som avser allvarlig, ovanlig eller komplicerad brottslighet bör advokat med särskild erfarenhet inom området förordnas som offentlig försvarare.

Som sådana mål avses främst;

- Mål med frihetsberövade
- Mål rörande brott som har fängelse i mer än två år i straffskalan
- Ekobrottmål
- Sexualbrottmål
- Mål rörande tjänstefel
- Mål från riksenheten för miljö- och arbetsmiljömål, riksenheten mot korruption, riksenheten för säkerhetsmål samt riksenheten mot internationell och organiserad brottslighet.

Vid tveksamhet **ska** domstolshandläggaren ta upp frågan med en domare.

Medarbetare får inte förordna någon som hen

- är släkt med eller på annat sätt närstående till
- tidigare arbetat med, eller
- har en vänskapsrelation med.

Förordnanden i mål och ärenden av detta slag ska ske med beaktande av att uppdragen ska fördelas jämnt och rättvist.

8. Jurister på byråer utanför Advokatsamfundets verksamhet

Lagmannen – eller den lagmannen utser – beslutar om jurister som lämnar in intresseanmälningar för uppdrag, som inte kräver att personen är advokat, ska föras upp på listor. Jurist som önskar att införas i förordnadesystemet ska vara lämplig för den typ av uppdrag som ansökan avser och bedriva sin huvudsakliga verksamhet inom tingsrättens domsaga och/eller Stockholms kommun. För att jurist ska få uppdrag som målsägandebiträde eller särskild företrädare för barn krävs att juristen uppfyller de tillämpliga krav som nämnts ovan och har relevant särskild kunskap och erfarenhet av arbete som juridiskt biträde eller motsvarande i minst två år respektive fem år. Den som vill ha uppdrag att företräda barn som målsägandebiträde eller särskild företrädare ska visa att hen har

särskilda kunskaper med inriktning på humanjuridik och kunskap om barn och våld i nära relationer.

9. Övrigt

När bedömning görs av skäligen ersättning för ett utfört uppdrag (tidsspillan och utlägg för resor) utgår domstolen ifrån den adress inom domsagan eller Stockholms kommun som angetts i intresseanmälan för uppdrag inom ramen för förordnandesystemet.

Det erinras att substitution av uppdrag kan endast ske om det finns uttryckligt lagstöd. Detta innebär att substitution inte kan ske vid exempelvis uppdrag som särskild företrädare för barn eller god man. Substitution ska anmälas till domstolen och kräver rättens tillstånd i varje enskilt fall och tillfälle.

10. Ikraftträdande

Dessa riktlinjer tillämpas från och med 1 april 2025.
